



7. Regulamentul privind evidența specială a obligației fiscale, aprobat Inspectoratul fiscal principal de stat nr. 4/2 din 01.04.2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 126-131 din 27.06.2003

8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova ” Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale legislației fiscale” Nr.13 din 27.03.1997.

9. Proiectul de lege privind noul Cod Vamal al Republicii Moldova. Accesibil: <http://particip.gov.md/projectview.php?l=ro&idd=4679>.

10. Armeanic A., Drept Fiscal: Suport Didactic. Chișinău: Editura ASEM, 2013, 198 p.

11. Duca E., Codul de Procedura Fiscală- comentat și adnotat. București: Editura Universul Juridic, 2010, 548 p.

12. Mihalache I., Drept privat roman. Chișinău: Editura Litera. 2012, 271 p.

13. Niculeasa M., Creanțele și obligațiile fiscale. București: Editura C.H.Beck, 2009, 264 p.

14. Plămădeală C., Fiscalitate. Chișinău: Editura Cartier, 2006, 210 p.

15. Șaguna D.D., Drept Financiar și Fiscal, Ediția a 4-a. București: Editura ALL Beck, 2011, 396 p.

16. Vlaicu V. ș.a., Drept fiscal. Chișinău: CEP USM, 2004, 300 p.

CZU:343.272:342.4

CONFISCAREA AVERII DOBÂNDITE ILICIT: CONTEXT NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Olga PĂDURARU

doctorandă, Universitatea de Stat ”Dimitrie Cantemir”

Articolul abordează problema confiscării prin prisma prezumției caracterului licit al averii dobândite, stipulate în alin. (3) art. 46 din Constituția Republicii Moldova, după cum a fost interpretată de Curtea Constituțională. Regimul național al confiscării averii dobândite ilicit este analizat în lumina instrumentelor internaționale. În articol se face referire la cauze din jurisprudența CtEDO privind sarcina probațiunii caracterului (i)licit al dobândirii bunurilor. În concluzii, autorul opinează cu privire la caracterul relativ al prezumției Constituționale privind caracterul licit al averii dobândite care nu-l eliberează pe proprietarul vizat de obligația de a proba caracterul licit al dobândirii bunurilor sale pentru a evita confiscarea.

Cuvinte-cheie: prezumții legale, confiscarea averii dobândite ilicit, instrumente internaționale, jurisprudența CtEDO, caracterul relativ al garanțiilor Constituționale, sarcina probațiunii caracterului (i)licit al dobândirii bunurilor.

THE CONFISCATION OF ILLICITLY ACQUIRED PROPERTY: NATIONAL AND INTERNATIONAL PERSPECTIVES.

Olga PĂDURARU

PhD student, Dimitrie Cantemir State University

The paper discusses the problem of confiscation based on the presumption of illicitly acquired property stipulated in the par. (3) art. 46 of the Constitution of the Republic of Moldova, as it was interpreted by the Constitutional Court. The national regime of confiscation of illicitly acquired property is analyzed in light of the international instruments. The article makes references to case law from the jurisprudence of ECHR regarding the burden of proof of (i)llicitly acquired assets. In conclusions, the author argues about the relative nature of the Constitutional presumption licitly acquired property which does not release the owner from the obligation to prove the licitly acquired property in order to avoid confiscation.

Keywords: legal presumptions, confiscation of illicitly acquired property, international instruments, ECHR case law, relative nature of Constitutional guarantees, burden of proof of (i)llicitly acquired assets.

Introducere. Principală obiecție adusă reglementării confiscării este faptul că prin aceasta se aduce atingere prezumției art. 46 alin. (3) din Constituție. Aplicarea prezumțiilor legale are o istorie lungă, cu toate acestea, de-a lungul existenței lor, natura juridică a prezumțiilor a provocat multe controverse. Apariția prezumției poate fi asociată cu originea legii în general. Este suficient să spunem că o parte semnificativă a prezumțiilor utilizate în dreptul modern a fost cunoscută de dreptul roman, iar unele dintre ele au fost aplicate

chiar și în perioada legii nescrise. În același timp, în comparație cu rolul lor practic, trebuie să recunoaștem că, până în prezent, prezumțiile legale nu pot fi identificate în mod clar în sistemul de coordonate teoretice, există încă incertitudini în abordările de definire a conceptului propriu-zis de prezumție legală, tipurile de prezumții de drept și locul lor în sistemul mijloacelor legale și tehnice, potențialul acestui set de instrumente legale este insuficient înțeles.

Scopul studiului. Normele constituționale și cele din cadrul



legal infraconstituțional instituie garanții ale dreptului de proprietate împotriva confiscării ilegale și abuzive de bunurile dobândite licit. Cât privește limitele acestor garanții, ne vom referi la caracterul și efectele prezumției dobândirii licite a averii, interpretările date de Curtea Constituțională, iar regimul național al confiscării averii dobândite ilicit este analizat în lumina instrumentelor internaționale.

Metode și materiale aplicate.

La analiza și interpretarea postulatelor teoretice și a materialului faptic am apelat la diverse metode de cercetare: metoda documentării, metoda analizei de conținut, metoda juridică comparată ș.a. Baza teoretico-juridică a articolului științific cuprinde reglementările normative, naționale și internaționale, referitoare la problema confiscării și prezumției caracterului licit al averii dobândite.

Rezultate obținute și discuții.

Prezumțiile legale - elemente ale legislației civile și penale

Noțiunea de „prezumție” este frecvent utilizată în legislația materială și cea procesuală, atât penală, cât și civilă. Deoarece nu am identificat o explicație normativă a acestui termen, considerăm utile explicațiile din concluziile avocatului general Michal Bobek în cauza c-621/15 examinată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene [1]:

„28. Semnificația exactă a noțiunii „*présomption*” (în limba franceză în original), ...este esențială pentru această cauză... A reieșit că noțiuni care la prima vedere se pronunță (sau cel puțin se traduc) în mod identic sunt înțelese și, în fapt, funcționează destul de diferit în diverse sisteme juridice naționale...

29. Astfel, în dreptul francez, înțelegem că noțiunea „*présomption*” poate fi definită ca o metodă de raționament juridic prin care un fapt care nu este dovedit este dedus dintr-un alt fapt care a fost dovedit. O prezumție este considerată

„*de fapt*” atunci când, într-un caz particular, judecătorul este liber să adopte un astfel de raționament prin deducție. O prezumție este denumită „legală”, adică general aplicabilă, atunci când legiuitorul deduce un fapt care nu este dovedit dintr-un alt fapt care a fost dovedit. O prezumție legală este „simplă” atunci când poate fi răsturnată prin proba contrară. În cazul în care nu poate fi răsturnată, aceasta este considerată „irefragabilă” sau „absolută”...

30. O abordare oarecum diferită, deși similară, există și în dreptul german.... În schimb, următorul pasaj privind utilizarea acestei noțiuni în dreptul englez indică limitele clare ale transliterării termenului francez „*présomption*” în termenul englez „*presumption*”: „[i]n anumite situații, instanța poate trage concluzii din elementele de fapt dovedite de către o parte. [...] [A]cestea nu reprezintă decât exemple recurente de dovezi circumstanțiale. Prin urmare, este greșită concepția de a le considera prezumții în sens strict, din moment ce acestea nu transferă în niciun moment sarcina probei persoanei împotriva căreia este prezentată dovada [...] [A]cestea sunt adesea menționate în mod eronat drept «prezumții»” (19).

...34. ...vom face aici distincție între prezumțiile „legale” și cele „de fapt”. Vom utiliza noțiunea „prezumție legală” pentru a ne referi la prezumția pe care un judecător este obligat în mod legal să o respecte.... În schimb, vom utiliza aici noțiunea „prezumție de fapt” pentru a ne referi la situația în care, în exemplul nostru, judecătorul are posibilitatea să deducă faptul B din faptul A, însă doar în cadrul libertății sale de apreciere a probelor.

35. O a doua distincție importantă în cadrul acestei analize este cea dintre prezumțiile refragabile și cele irefragabile. Revenind la exemplul de mai sus, considerăm

că o prezumție este irefragabilă atunci când nu este posibil ca cealaltă parte să o răstoarne, indiferent care sunt dovezile pe care cealaltă parte le prezintă instanței. În schimb, o prezumție este refragabilă în cazul în care cealaltă parte poate prezenta dovezi suplimentare care determină judecătorul să concluzioneze, în cadrul aprecierii globale, că prezumția nu poate fi susținută.”

Astfel, prezumțiile legale sunt elemente ale legislației civile și penale, legate indispensabil de probațiune în procesul civil și procesul penal. În dependență de caracterul prezumției, sarcina probațiunii favorizează una dintre părțile implicate în litigiul sau cazul dedus judecății - pro partea reclamantă sau pro partea pârâtă [2]. În teorie, prezumțiile legale se împart în prezumții absolute, irefragabile - acelea împotriva cărora, de regulă, nu este admisă dovada contrară, și prezumții simple, relative, refragabile - care pot fi combătute, răsturnate, prin dovada contrară, fiind în principiu admisibil orice mijloc de probă [3].

Prezumția caracterului licit al averii dobândite în legislația națională

Art. 46 din Constituție, alin. (3), instituie prezumția caracterului licit al averii dobândite: *averea dobândită licit nu poate fi confiscată, caracterul licit al dobândirii se prezumă*. Această garanție este reglementată și în cadrul legal infraconstituțional:

- art. 501 alin. (5) Cod civil prevede: *nu pot fi confiscate bunurile dobândite licit, cu excepția celor destinate sau folosite pentru săvârșirea de contravenții sau infracțiuni; caracterul licit al dobândirii bunurilor se prezumă;*

- potrivit art. 536 alin. (2) Cod civil confiscarea constituie temei pentru pierderea dreptului de proprietate prin cedare forțată, conform legii; art. 542 Cod civil reglementează confiscarea bunurilor



care 1) se permite printr-o hotărâre judecătorească în cazurile și în condițiile prevăzute de lege sau 2) poate avea loc printr-un act administrativ cu privire la confiscare, care poate fi atacat în judecată;

- art. 98 Cod penal indică confiscarea ca măsură de siguranță cu scopul de a înlătura un pericol și preîntâmpina săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală;

- art. 106 Cod penal reglementează confiscarea specială care constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor: a) utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni; b) rezultate din infracțiuni sau din valorificarea acestor bunuri; c) date pentru a determina săvârșirea unei infracțiuni sau pentru a-l răsplăti pe infractor; e) deținute contrar dispozițiilor legale; f) convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunurile rezultate din infracțiuni și din veniturile de la aceste bunuri; g) care constituie obiectul infracțiunilor de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului;

- art.106 Cod penal reglementează, confiscarea extinsă în cazul în care persoana este condamnată pentru comiterea unor infracțiuni și dacă fapta a fost comisă din interes material. Se confiscă, de asemenea, bunurile și banii obținuți din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării, inclusiv bunurile în care au fost transformate sau convertite bunurile provenite din activitățile infracționale, precum și veniturile sau foloasele obținute din aceste bunuri;

- art. 330 Cod penal reglementează îmbogățirea ilicită –deținerea de către o persoană cu funcție de răspundere sau de către o persoană publică, personal sau prin intermediul unor terți, a bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că acestea nu aveau cum să fie obținute licit. În cazul acestei

infracțiuni se aplică și confiscarea extinsă;

- art. 439 Cod contravențional reglementează confiscarea specială a bunurilor: a) utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei contravenții; b) rezultate din săvârșirea contravenției, precum și orice venituri generate de aceste bunuri;c) date pentru a determina săvârșirea unei contravenții sau pentru a-l răsplăti pe contravenient;d) deținute contrar regimului stabilit de legislație și depistate pe parcursul desfășurării procesului contravențional;e) convertite sau transformate din bunurile rezultate din contravenții sau din veniturile generate de aceste bunuri.

Astfel, normele constituționale și cele din cadrul legal infraconstituțional instituie garanții ale dreptului de proprietate împotriva confiscării ilegale și abuzive de bunurile dobândite licit. Cât privește limitele acestor garanții, ne vom referi la caracterul și efectele prezumției dobândirii licite a averii în lumina interpretărilor date de Curtea Constituțională în Avizul Nr.ACC1/2006 din 25.04.2006 la proiectul de lege constituțională pentru excluderea textului „Caracterul licit al dobândirii se prezumă” din alin. (3) al art. 46 din Constituție. Curtea a avizat pozitiv proiectul, statuând că acesta nu aduce atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor sau garanțiilor acestora:

”Curtea elimină orice suspiciuni cu privire la încălcarea dreptului de proprietate, proclamat și garantat de alineatul (1) și consolidat de alineatele care-l succedă ale art. 46 din Constituție, precum și de art. 126 - 128 din Constituție, și a principiului prezumției nevinovăției, consfințit de art. 21 din Constituție, deoarece **confiscarea se poate dispune doar prin hotărâre judecătorească, în condițiile legii și doar după dovedirea caracterului ilicit al bunurilor titularului**

inculpat al acestora.... Or, imposibilitatea probării caracterului licit al averii prezumă caracterul ilicit al dobândirii acesteia.... Implementarea acestei proceduri derivă și din necesitatea statului de a combate criminalitatea transnațională organizată.

Prin Legea nr. 15-XV din 17 februarie 2005 Republica Moldova a aderat la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la 15 decembrie 2000. Astfel, conform acestei Convenții, **”statele părți pot avea în vedere să ceară ca autorul unei infracțiuni să stabilească originea licită a produsului prezumat al infracțiunii...”** Art.8 din Constituție consfințește angajamentul Republicii Moldova de a respecta Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte...”

Norma constituțională care instituie prezumpția caracterului licit al averii dobândite a fost interpretată și explicată într-un șir de hotărâri ale Curții Constituționale - nr. 12 din 17 martie 1997 [4], nr. 21 din 20 octombrie 2011 [5], nr.4 din 22 aprilie 2013 [6], nr. 6 din 16.04,2015 [7], în care Curtea s-a referit la prezumpția dobândirii licite a averii:

- în sensul alin.(3) al art. 46 din Constituție,principiul constituțional al prezumției dobândirii licite a averii instituie o protecție generală ce se aplică tuturor persoanelor, inclusiv, în egală măsură și în același volum, funcționarilor publici și altor persoane salarizate de la bugetul de stat;

- prezumpția instituită prin alineatul (3) al art. 46 din Constituție nu împiedică cercetarea caracterului ilicit al dobândirii averii, sarcina probei revenind însă celui care invocă acest caracter. În măsura în care partea interesată dovedește dobândirea unor bunuri de o persoană în mod ilicit, asupra acelor bunuri dobândite ilegal se poate dispune confiscarea, în condițiile legii;



- legiuitorul este liber să instituie confiscarea în toate cazurile de dobândire ilicită de bunuri;

- prezumția dobândirii licite a bunurilor este o aplicație a principiului prezumției nevinovăției, consacrat în Constituția și în actele infraconstituționale, precum și în instrumentele internaționale în materia drepturilor omului.

Sarcina probațiunii caracterului (i)licit al dobândirii bunurilor - politici Europene și internaționale

Politicile Europene în domeniul corupției și altor infracțiuni grave sunt axate pe anumite limite și excepții privind sarcina probațiunii caracterului (i)licit al bunurilor dobândite. În special, Directiva 2014/42UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 [8] *privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană*, cu referire la probatoriul în cazul confiscării extinse, indică: *”este suficient ca instanța să evalueze pe baza probabilităților sau să poată prezuma în mod rezonabil că este semnificativ, mai probabil, ca bunurile în chestiune să fi fost obținute în urma unor activități infracționale decât din alte activități. În acest context, instanța trebuie să analizeze circumstanțele specifice ale cauzei, inclusiv faptele și probele disponibile, pe baza cărora ar putea fi luată o hotărâre privind confiscarea extinsă. Faptul, că valoarea bunurilor unei persoane este disproporționată față de venitul legal al acesteia, s-ar putea înscrie între acele fapte care conduc instanța la concluzia că bunurile provin din activități infracționale. Statele membre ar putea, de asemenea, să stabilească o cerință pentru o anumită perioadă de timp în care bunurile ar putea fi considerate a fi provenit din activități infracționale.”*

La 12 mai 2015 Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtE-

DO) a pronunțat hotărârea în cauza *Gogitidze și alții c. Georgiei* [9], în care reclamantii au revendicat încălcarea drepturilor garantate de prevederile art. 1 din Protocolul 1 din Convenție (protecția proprietății) drept urmare a confiscării abuzive a bunurilor dobândite (care au aparținut unui înalt demnitar de stat), impusă de instanța de judecată în urma “Revoluției Trandafirilor” din Georgia. Procedurile de confiscare au fost inițiate în 2004 de către procuror care suspecta că salariile primite de Sergo Gogitidze în funcția sa de ministru adjunct de Interne și președinte al Oficiului de Audit în sumă de 7667 euro pentru întreaga perioadă de serviciu public nu ar fi putut fi suficientă pentru procurarea proprietății sale, evaluate la 450 000 de euro, dobândite în timpul mandatului său de către el însuși, fiii și fratele său.

Curtea a constatat în unanimitate neviolarea Convenției CEDO prin confiscarea extinsă a proprietății și a bunurilor asupra cărora planează **suspiciuni de o îmbogățire ilicită**, suspiciuni care nu au fost combătute de reclamantii. Fiind aplicată în scopul combaterii corupției, confiscarea este legală și nu constituie o ingerință excesivă în dreptul de proprietate, iar **obligarea reclamantului de a-și dovedi legalitatea obținerii veniturilor și a proprietății excesive nu afectează prezumția nevinovăției**. CtEDO a constatat că decizia instanței naționale a respectat un echilibru corect între mijloacele utilizate pentru confiscarea activelor reclamantilor și interesul general în combaterea corupției în serviciul public, reclamantii au avut posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cazul în fața instanțelor naționale, iar constatările instanțelor judecătorești naționale nu au fost arbitrare. Curtea a subliniat că aplicarea acestor măsuri a fost în conformitate cu interesul general, deoarece bunurile confiscate constituie o îmbogățire fără justă cauză a reclamantilor

în detrimentul comunității, statele contractante având dreptul la o marjă largă de apreciere atunci când aleg cum să-și instituie procedurile de investigație a infracțiunilor. Decizia de confiscare a fost adoptată doar după o examinare atentă a dovezilor și a situației financiare a reclamantilor, instanțele naționale ajungând la concluzia că există o discrepanță considerabilă între venitul și averea reclamantilor. Astfel, reclamantilor nu li s-a refuzat dreptul la un proces echitabil, fiind păstrat un just echilibru între mijloacele utilizate pentru confiscarea activelor reclamantilor și interesul general al societății în combaterea corupției în serviciul public. Nu există nimic arbitrar în faptul că reclamantii trebuiau **să-și dovedească proveniența legală a bunurilor** lor prin aceasta respingând suspiciunile întemeiate ale procurorului [10].

La 01 octombrie 2019 CtEDO a pronunțat decizia de inadmisibilitate în cauza *Mărgărit și alții v. România* [11], fiind invocată hotărârea Curții în cauza *Telbiș și Viziteu împotriva României (cererea nr. 47911/15, Hotărâre din 26 iunie 2018, Definitivă 26/09/2018)* [12], în care Curtea a respins cererile inclusiv prin prisma omisiunii reclamantilor de a proba caracterul licit al bunurilor supuse confiscării extinse:

”2. Motivarea Curții

a) Principii generale

68. ...*Într-adevăr, în cazul în care o decizie de confiscare a fost rezultatul procedurii legate de produse provenind din infracțiuni grave, Curtea nu a solicitat probarea „dincolo de orice îndoială rezonabilă” a originii ilicite a bunurilor.... În schimb, probarea pe baza balanței probabilităților sau a probabilității ridicate a unei origini ilicite, coroborată cu incapacitatea proprietarului de a proba contrariul, s-a constatat a fi suficientă în sensul criteriului proporționalității, în temeiul art. 1*



din Protocolul nr. 1. Autorităților interne li s-a acordat marjă de apreciere discreționară, în temeiul Convenției, pentru a aplica măsuri de confiscare nu numai persoanelor direct acuzate de infracțiuni, ci și membrilor familiilor acestora și altor rude apropiate care au fost prezumate a deține și administra bunuri „obținute ilicit” în mod neoficial în numele persoanelor suspectate de săvârșirea infracțiunilor, sau care nu au obținut statutul bona fide necesar

... 74... Prin urmare, este evident că motivul din spatele confiscării bunurilor dobândite în mod ilegal și averile nejustificate deținute de persoane acuzate de comiterea unor infracțiuni grave, în timp ce se aflau în funcții publice, precum și de membrii familiilor lor și rudele lor apropiate a fost unul dublu, având atât un scop compensatoriu, cât și unul preventiv (a se vedea Gogitidze și alții, citată anterior, punctul 101). Prin urmare, Curtea constată că măsura confiscării în cauza de față a fost efectuată în conformitate cu interesul general de a asigura că utilizarea bunurilor în cauză nu oferă un avantaj reclamantelor în detrimentul comunității, pentru a combate corupția în funcțiile publice (a se vedea, mutatis mutandis, Phillips, citată anterior, pct. 52).

...76. În ceea ce privește confiscarea în lipsa unei condamnări penale, Curtea a observat deja în jurisprudența sa că despre normele juridice comune la nivel european și chiar la nivel universal se poate spune că încurajează confiscarea bunurilor legate de infracțiuni grave precum corupția, spălarea banilor și infracțiuni de trafic de droguri fără a fi necesară existența, în prealabil, a unei condamnări penale. În al doilea rând, sarcina de a proba originea licită a bunurilor prezumate a fi fost dobândite ilicit poate, în mod legitim, să fie transferată părților

adverse în astfel de proceduri de confiscare fără caracter penal, inclusiv în proceduri civile in rem. În al treilea rând, măsurile de confiscare pot fi aplicate nu numai asupra produselor provenite direct din săvârșirea de infracțiuni, ci asupra bunurilor, inclusiv asupra oricăror venituri și alte avantaje indirecte, obținute prin convertirea sau transformarea produselor provenite direct din săvârșirea de infracțiuni sau amestecarea acestora cu alte bunuri, posibil legale. În cele din urmă, măsurile de confiscare pot fi aplicate nu doar persoanelor direct suspectate de săvârșirea de infracțiuni, ci și oricăror părți terțe care dețin drepturi de proprietate fără necesara bona fide, cu scopul de a masca rolul lor ilegal în acumularea averilor ilicite în cauză (a se vedea Gogitidze și alții, citată anterior, pct. 105, și supra, pct. 38-43 și 68).

77. În cauza de față era, de asemenea, rezonabil să se aștepte ca prima și a doua reclamantă... să se achite de sarcina probei respingând suspiciunile fundamentate ale procurorului cu privire la originea ilicită a bunurilor lor.

79. ...Măsura confiscării a fost aplicată de instanțele naționale pe baza unei probabilități ridicate ca bunurile în cauză să fi avut o origine ilicită (a se vedea supra, pct. 30), coroborată cu incapacitatea reclamantelor de a proba contrariul (a se vedea supra, pct. 31).

81. Curtea concluzionează că ingerința în dreptul primei și al celei de-a doua reclamante la respectarea bunurilor lor nu a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit ...

82. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.”

În cauza *Telbiș și Viziteu împotriva României* se face referire la documente internaționale relevante care sunt în vigoare și pentru Republica Moldova, în care sunt prevăzute anumite derogări ce țin de sar-

cina probațiunii în cauzele privind confiscarea extinsă:

Organizația Națiunilor Unite: Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (ratificată de România și Republica Moldova), Art. 31. Blocare, sechestrul și confiscare:

„...4. Dacă produsul infracțiunii a fost transformat ori convertit, în parte sau în totalitate, în alte bunuri, acestea din urmă pot face obiectul măsurilor prevăzute în prezentul articol în locul și în schimbul acestui produs. 5. Dacă produsul infracțiunii a fost amestecat cu bunuri achiziționate în mod legal, aceste bunuri, fără prejudicierea competențelor de blocare sau de sechestrul, pot fi confiscate până la concurența valorii estimate a produsului cu care a fost amestecat. ...8. Statele părți pot avea în vedere să solicite ca autorul unei infracțiuni să stabilească originea licită a produsului prezumat al infracțiunii sau a altor bunuri care pot face obiectul unei confiscări, în măsura în care această exigență este conformă principiilor fundamentale ale dreptului lor intern și naturii procedurilor judiciare și altor proceduri.”

Consiliul European: Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională din 8 decembrie 1990, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 septembrie 2002 instituie obligația statelor de a adopta măsuri legislative și de altă natură, considerate necesare pentru a permite confiscarea instrumentelor și a veniturilor provenite din activitatea infracțională sau a bunurilor, valoarea cărora corespunde acestor venituri.

Convenția Consiliului European privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului 16 mai 2005, în vigoare pentru Republica Moldova



din 01.09.2008, Art. 3 – Măsurile de confiscare:

„4. Fiecare parte adoptă acele măsuri legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru ca, în cazul unei infracțiuni grave sau al infracțiunilor astfel cum sunt prevăzute în legislația națională, să oblige făptuitorul să dovedească originea produselor sau a bunurilor susceptibile de confiscare, în măsura în care această obligație este conformă cu principiile legislației interne.” În Raportul explicativ al acestei Convenții se menționează: „71. Alin. 4 al art. 3 prevede că părțile trebuie să ofere posibilitatea de a răsturna sarcina probei în ceea ce privește originea licită a unor produse sau alte bunuri susceptibile de confiscare în cazul unor infracțiuni grave.”

Concluzii

Prezumția caracterului licit al averii dobândite prevăzută la alin. (3) art. 46 din Constituție nu este absolută în sensul lipsei oricăror obligații ale proprietarului vizat de a proba caracterul licit al dobândirii bunurilor sale în cazul în care instituțiile statului investighează fapte penale care permit de a dispune confiscarea. Reieșind din interpretările date de Curtea Constituțională, reglementările internaționale aplicabile și jurisprudența CtEDO, susținem opinia că prezumția dobândirii licite a averii, constituie o prezumție relativă, un mijloc de probă, determinată prin normă constituțională, care poate fi totuși combătută prin dovada contrarie. În același context observăm că astfel de prezumții lipsesc în actele constituționale ale multor state Europene.

Referințe

1. Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Cauza c-621/15. *Concluziile avocatului general Michal Bobek*, 7 martie 2017: http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?doclang=RO&text=&pageIndex=0&part

=1&mode=lst&docid=188628&occ=first&dir=&cid=519305

2. Bernardo, Antonio E. and Talley, Eric L. and Welch, Ivo. *A Theory of Legal Presumptions* (June 1999). Journal of Law, Economics, and Organization, Vol. 16, No. 1, Spring 2000. Disponibil la: <https://ssrn.com/abstract=202354>.

3. Safta M. *Prezumția dobândirii licite a averii și confiscarea averilor ilicit dobândite în jurisprudența Curții Constituționale a României. Cadrul constituțional de referință pentru reglementarea confiscării extinse*. In: Juridical Tribune, Volume 2, Issue 1, June 2012, pp.107-127. Disponibil la: <http://www.tribunajuridica.eu/arhiva/An2v1/nr1/art4.pdf>

4. Hotărâre nr. 12 din 17 martie 1997 cu privire la controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr. 646 din 18 septembrie 1995 cu privire la aprobarea Regulamentului provizoriu privind confiscarea, utilizarea sau nimicirea producției și materiei prime alimentare ce prezintă pericol pentru sănătatea populației și mediul ambient: Monitorul Oficial Nr. 21 din 03.04.1997 art. 09;

5. Hotărâre nr. 21 din 20 octombrie 2011 in 20 octombrie 2011 privind interpretarea articolului 46 alin. (3) din Constituție (Sesizarea nr. 17b/2011): Monitorul Oficial Nr. 187-191 din 04.11.2011 art. 29;

6. Hotărâre nr.4 din 22 aprilie 2013 pentru controlul constituționalității Decretelor Președintelui Republicii Moldova nr. 534-VII din 8 martie 2013 privind demisia Guvernului, în partea ce ține de menținerea în funcție a Prim-ministrului-demis prin moțiune de cenzură (pentru suspiciuni de corupție) din data de 8 martie 2013 până la formarea noului Guvern, și nr. 584-VII din 10 aprilie 2013 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru (Sesizarea nr. 10a/2013): Monitorul Oficial Nr. 97-103 din 03.05.2013 art. 09;

7. Hotărâre nr. 6 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită) (Sesizarea nr. 60a/2014): Monitorul Oficial Nr. 115-123 din 15.05.2015 art. 10;

8. Directiva 2014/42/ue a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și

confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană. Disponibilă la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=RO>;

9. Pagina oficială a Agentului Governamental din Republica Moldova, comunicate de presă, GOGITIDZE ȘI ALȚII c. GEORGIEI: <http://agent.gov.md/gogitidze-si-altii-impotriva-georgiei/>

10. Case of Gogitidze and others v. Georgia (*Application no. 36862/05*), 12 May 2015, final 12/08/2015. Disponibil: laweuro.com

11. Cauza Telbiș și Viziteu împotriva României (cererea nr. 47911/15), Hotărâre din 26 iunie 2018, Definitivă 26/09/2018. În limba engleză: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-184058%22%5D%7D>

Traducere în limba Română: <http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/Telbis-si-Viziteu-impotriva-Romaniei.pdf>

DATE DESPRE AUTOR:

Olga PĂDURARU,
doctorand, Școala doctorală științe
juridice, politice și sociologice,
Universitatea de Stat
”Dimitrie Cantemir”.
E-mail: paduraruolga@gmail.com